

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

22 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul Penal în următoarea componență:
președinte
judecători

Diaconu Iurie
Catan Liliana
Guzun Ion

examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de procurorul în procuratura de circumscripția Chișinău, Devder Djulieta, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2019, în cauza penală privind-o pe

ROTARU Maria XXXXX, născută la XXXXX,
originară și domiciliată în XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 02.07.2014 – 20.07.2018;

Instanța de apel: 26.09.2018 – 23.01.2019;

Instanța de recurs: 25.03.2019 – 22.05.2019.

c o n s t a t ă:

1. Prin sentința Judecătorei Criuleni (sediul central) din 20 iulie 2018, s-a dispus încetarea procesului penal în privința SC „Panvivprest” SRL, din motivul lichidării și radierii persoanei juridice din Registrul de stat.

Rotaru M. a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal la pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 2000 (două mii) unități convenționale, ceea ce constituie 40000 de lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita activități legate de administrarea persoanelor juridice.

Inculpatei i s-a explicat că în baza art. 64 alin. (3¹) Cod penal este în drept să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în cel mult 72 de ore din momentul în care sentința devine executorie. În acest caz, se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță, *în fapt*, a constatat că în luna august a anului 2012, SC „Panvivprest” SRL, cu sediul în r-nul Criuleni, sat. Dubăsarii Vechi, fiind înregistrată la 1 iunie 2008, cu numărul XXXXX, ca plătitor al taxei pe valoare adăugată la Inspectoratul Fiscal de Stat pe r-nul Criuleni, a efectuat livrări la cota „0”, exportând făină de grâu în valoare de 169180 lei în România și a livrat la cota standard „20%” făină de grâu în valoare totală de 1595120,82 lei, cu taxa pe valoare adăugată

aferentă de 265853,47 lei cumpărătorilor, inclusiv: SRL „Colombus”, SA „Franzețuța”, SRL „Iurici”, SRL „Prodsaver”, SRL „Agromalaies”, SRL „Ghenven-Service”, ÎI „Ion Bîzgan”.

Ulterior, la 28 septembrie 2012, ora precisă n-a fost posibil de stabilit, Rotaru M., fiind asociat cu cota parte de 100% din capitalul statutar al S.C. „Panvivprest” S.R.L. și activând în funcția de administrator al acestei întreprinderi, ultima fiind conform art. 94 lit. a) Cod fiscal subiect impozabil și plătitor de taxa pe valoare adăugată, neexecutând corespunzător obligația prevăzută de art. 101 alin. (1) Cod fiscal de a declara, conform art. 115 Cod fiscal și de a achita la buget pentru fiecare perioadă fiscală, stabilită conform art. 114 Cod fiscal, suma taxei pe valoare adăugată, care se determină ca diferență dintre sumele taxelor pe valoare adăugată achitate sau ce urmează a fi achitate furnizorilor la momentul procurării valorilor materiale, serviciilor, în scopul eschivării de la achitarea impozitelor și taxelor către bugetul de stat, a prezentat la Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Criuleni Declarația privind TVA pentru luna august 2012 în care a indicat necorespunzător livrările, micșorând volumul livrărilor la cota standard „20%”, indicând suma TVA de 55853,47 lei în loc de 265853,47 lei și a majorat volumul livrărilor la cota „0”, indicând suma de 1219179,03 lei în loc de 169 179,04 lei, iar în boxa TVA destinată trecerii în cont în perioada ulterioară în sumă de 844,16 lei, prin ce a fost diminuată suma TVA cu 209155,84 lei, ce urma a fi achitată în bugetul de stat.

Pe baza stării de fapt expuse supra, confirmată de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept*, faptele inculpatei întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal, *evaziunea fiscală a întreprinderilor prin includerea în documentele fiscale a unor date denaturate privind veniturile și cheltuielile, prin tănuirea unor obiecte impozabile, dacă suma impozitului care trebuia să fie plătit depășește 1500 unități convenționale*.

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare, în termenul și modul prevăzut de art. 401-402 Cod de procedură penală, a fost atacată cu apeluri de către procuror și avocații Placinta Gr. și Baran V. în numele inculpatei.

3.1. Procurorul a solicitat casarea sentinței în partea stabilirii pedepsei și a soluționării acțiunii civile cu rejudecarea cauzei în această parte și adoptarea unei noi hotărâri, prin care inculpatei să-i fie stabilită pedeapsa sub formă de amendă de 5000 unități convenționale echivalentul a 100000 lei și să fie admisă acțiunea civilă, încasând de la Rotaru M. în beneficiul statului suma de 209155,84 lei.

În motivarea apelului procurorul a indicat că pedeapsa complementară stabilită prin sentință nu are stabilit un termen. În conformitate cu prevederile art. 65 alin. (2) din Codul penal, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a prezentului cod - pe un termen de la un an la 15 ani. Art. 244 alin. (2) din Codul penal, la momentul comiterii infracțiunii prevedea închisoare până la 6 ani, amenda de la 3000 la 5000 de unități convenționale și obligatoriu pedeapsa complementară, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani. Astfel, deși instanța de

judecată a privat-o pe Rotaru M. de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita activități legate de administrarea persoanelor juridice, nu i-a stabilit un termen.

La fel, partea acuzării a contestat și faptul că, deși inculpata Rotaru M. a recunoscut vina în comiterea infracțiunii incriminate, nu a încasat prejudiciul cauzat în urma infracțiunii și anume suma de 209155,84 lei. La analiza circumstanțelor cauzei și probelor prezentate de procuror, instanța de judecată greșit a apreciat totalitatea semnelor obiective și subiective ale faptelor social periculoase comise de către Rotaru M. și i-a aplicat o pedeapsă sub limita prevăzută de lege.

Drept consecință, prima instanță a încălcat criteriile generale de individualizare a pedepsei, prevăzute de art. 75 Cod penal, potrivit cărora persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele prevăzute în partea specială a Codului Penal și în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului Penal, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Prin urmare, analizând personalitatea lui Rotaru M., în coraport cu prezența circumstanțelor agravante, se constată că instanța neîntemeiat a aplicat o pedeapsă prea blândă și sub limita sancțiunii prevăzute de lege, iar pedeapsa cu amenda în mărime de 5000 unități convenționale, va fi una echitabilă și va atinge scopul legii penale de reeducare a condamnatei.

3.2. Avocatul Placinta Gr., acționând în interesele inculpatei Rotaru M. a solicitat casarea sentinței, cu achitarea inculpatei, în motivarea cererii indicând următoarele.

Prin decizia nr.334 din 20 februarie 2013 a șefului Inspectoratului fiscal de Stat pe r-nul Criuleni, A. Băț, a fost sancționată întreprinderea cu amendă în mărime de 1000 lei și 62746,8 lei. Acuzatorul de stat învinuind-o pe Rotaru M. de comiterea evaziunii fiscale eronat a confundat noțiunea de „impozit” cu noțiunea de „taxa pe valoare adăugată” ori acest fel, nu face decât să respecte regula fixată la alin. (2) art. 3 Cod penal, care interzice interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale.

Prin urmare, în acțiunile încriminate lui Rotaru M. și încadrate în baza art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal lipsește atât obiectul cât și latura obiectivă, iar inculpata nu poate fi trasă la răspundere penală pentru diminuarea taxei pe valoare adăugată.

În ședința instanței de apel avocatul Placinta Gr. a declarat apel suplimentar solicitând admiterea apelului declarat, cu casarea sentinței și încetarea procesului penal, deoarece a intervenit prescripția tragerii la răspundere penală, în temeiul prevederilor art. 60 Cod penal.

3.3. Avocatul Baran V., acționând în interesele inculpatei Rotaru M. a solicitat casarea sentinței și achitarea inculpatei. În motivarea apelului, apelantul a indicat că Declarația a fost prezentată în fața organului fiscal încă la data de 28.09.2012, într-adevăr în declarație pentru luna august 2012 sunt prezente cifre necorespunzătoare la rubricile: „livrări la cota „0”, „Suma TVA”, „Total”, etc. Declarația este în forma scrisă, calculele

au fost efectuate în lipsa unui suport electronic sau programului specializat. La Declarația privind TVA este prezentă anexa Forma TVA FACT, în care sunt enumerate 17 facturi din perioada de 01.08.2012 - 31.08.2012 la care se referă Declarația. Această anexă servește în calitate de descifrare a calculului procurărilor. La capitolul dat, erori nu s-au depistat.

Analizând datele din registrul de evidență a livrărilor (f.d. 36), prin prisma livrărilor pe facturi fiscale efectuate de toate tipurile de întreprinderi (f.d. 37-38), se observă că și la capitolul dat nu sunt devieri. Facturile fiscale a livrărilor (f.d. 39-55) corespund realității. Astfel, că eroarea este prezentă doar în Declarația privind TVA pentru luna august a anului 2012 cu calcul greșit efectuat manual. Privitor la necesitatea declarării TVA la cota „0” sau la cota „20 %” în rechizitoriul lipsesc careva descifrări, pe când acesta este un indice obligatoriu al încălcării.

Acuzatorul de stat nu face trimitere la proba așa numitei „evaziuni”, Declarația privind TVA din luna august 2012 și aceasta lipsește în lista probelor, însă, se face trimitere la Actul de control din 22.01.2013 și Decizia asupra cazului de încălcare a legislației comisă de SRL „Panvivprest”, ca și cum fapta infracțiunii este deja constatată de Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Criuleni.

Apelantul a explicat că în absența Declarației privind TVA lipsește baza juridică a încălcării, adică lipsesc probele. Iar în lipsa probelor persoana nu poate fi recunoscută vinovată în săvârșirea infracțiunii. Totodată, actele respective (Actul, Decizia IFS) au un rol important pentru stabilirea încălcării fiscale și au ca efect stabilirea unei sancțiuni fiscale, dar nicidecum penale. Astfel s-a înaintat Denunț, în lipsa unui suport decizional.

Denunțul a fost efectuat la jumătate de an după emiterea Deciziei. Astfel se constată, că nu doar procedura remiterii cauzei după competență, dar și termenul remiterii este încălcat de IFS pe raionul Criuleni.

În baza probei recunoscute de acuzatorul de stat (Decizia nr. 334 din 20 februarie 2013 asupra cazului de încălcare a legislației) întreprinderea a fost sancționată în baza art. 260 alin. (3) al Codului fiscal, pentru prezentarea dării de seamă fiscale care conține informație neautentică, precum și în baza art. 261 alin. (4) al Codului fiscal, pentru diminuarea impozitelor, taxelor prin prezentarea către Serviciul Fiscal de Stat a unei dări de seamă fiscale cu informații sau date neveridice. Dacă declarația conține date (calculule) neveridice și neautentice, poate fi recunoscută aceasta în calitate de probă a vinovăției și are vre-un efect juridic această declarație.

Analizând încălcarea sub prisma legii fiscale și celei penale, se poate de constatat că în acțiunile inculpatei lipsesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal, aceasta urmând a fi achitată.

4. Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2019, au fost admise apelurile declarate, cu casarea sentinței, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Rotaru M. a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 244 alin. (1) Cod penal, fiind eliberată de pedeapsă în legătură cu expirarea prescripției tragerii la răspundere penală.

Acțiunea civilă înaintată de procuror privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în sumă de 209155,84 lei, a fost admisă în principiu, urmând ca instanța civilă să se expună asupra cuantumului despăgubirilor materiale cuvenite.

În rest, celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute.

5. Pentru a decide astfel, instanța de apel a consemnat că analizând în ansamblu probele cauzei penale date, prin prisma art. 101 Cod procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenții, veridicității și coroborării lor, se conchide că instanța de fond corect a încadrat juridic acțiunile inculpatei în baza art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal, în vigoare la momentul comiterii faptei, de *evaziunea fiscală a întreprinderilor, prin includerea în documentele fiscale a unor date denaturate privind veniturile și cheltuielile, prin tănuirea unor obiecte impozabile, dacă suma impozitului care trebuia să fie plătit depășește 1500 unități convenționale.*

Conform art. 64 alin. (2) Cod penal (red. 2009) valoarea unității convenționale de amendă la momentul comiterii evaziunii fiscale de către Rotaru M. (august 2012 - 28 septembrie 2012) constituia 20 lei. Potrivit sentinței valoarea prejudiciului cauzat constituia suma de 209 115,84 lei, adică 10455,795 unități convenționale. Astfel, la data înaintării învinuirii și întocmirii rechizitoriului, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatei, era corectă, deoarece suma impozitului care trebuia să fie plătit depășea 1500 unități convenționale.

Ulterior, prin Legea nr.179 din 26.07.2018, în vigoare din 17.08.2018, calificativul de la lit. b) alin. (2) art. 244 Cod penal a fost modificat, având următorul conținut: *dacă suma cumulativă a impozitului, taxei prevăzute de Codul fiscal, contribuției de asigurări sociale de stat obligatorii sau primei de asigurare obligatorie de asistență medicală aferente unui an fiscal depășește 100 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.*

Prin urmare, a intervenit o lege penală mai favorabilă inculpatei care, potrivit art. 10 Cod penal, are efect retroactiv și se răsfrânge asupra persoanelor ce au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa.

Astfel, se impune soluția de reîncadrare a acțiunilor lui Rotaru M. din prevederile art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal în cele ale art. 244 alin. (1) Cod penal, ca, *evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor prin includerea intenționată în documentele contabile, fiscale și/sau financiare, inclusiv în cele electronice, a unor date vădit denaturate privind veniturile sau cheltuielile care nu au la bază operațiuni reale ori care au la bază operațiuni ce nu au existat, fie prin tănuirea intenționată a unor obiecte impozabile, acte contabile, fiscale și/sau financiare, dacă suma cumulativă a impozitului, taxei prevăzute de Codul fiscal, contribuției de asigurări sociale de stat obligatorii sau primei de asigurare obligatorie de asistență medicală aferente unui an fiscal depășește 50 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.*

La momentul săvârșirii evaziunii fiscale de către Rotaru M. (august 2012 - 28 septembrie 2012) potrivit Hotărârii Guvernului nr. 868 din 22.11.2011 privind aprobarea

cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2012, a fost stabilit în mărime de 3550 lei. Prin urmare, prejudiciul cauzat și anume suma de 209115,84 lei, potrivit modificărilor operate la art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal, constituie 58,90 salarii medii lunare prognozate de Guvern pentru anul 2012, ceea ce nu mai constituie cuantumul necesar prevăzut de prevederile art. 244 alin.(2) lit. b) Cod penal.

Generalizând cele menționate supra, instanța de apel a concluzionat că prevederile art. 10 Cod penal se răsfrâng asupra situației inculpatei și, din acest motiv, este necesar de a casa sentința contestată, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri cu recalificarea faptelor săvârșite de Rotaru M. în perioada de timp august 2012 - 28 septembrie 2012.

Inculpata Rotaru M. prin acțiunile sale intenționate manifestate prin indicarea informației neautentice (prin indicarea necorespunzătoare a livrărilor) în Declarația din 28 septembrie 2012 a SC „Panvivprest” SRL privind TVA pentru luna august 2012 a micșorat volumul livrărilor la cota standard, indicând suma TVA de 55853,47 lei (corect 265853,47 lei) și a majorat volumul livrărilor la cota „0”, indicând 1219179,03 lei (corect 169179,04 lei) în boxa 21 TVA destinată trecerii în cont în perioada ulterioară în sumă de 844,16 lei, respectiv a fost diminuată suma TVA aferentă bugetului de stat cu 209155,84 lei, deci a comis infracțiunea prevăzută de art. 244 alin.(1) Cod penal.

Probele cercetate în ședința judiciară, pe care instanța de fond corect le-a apreciat cert stabilesc vinovăția inculpatei în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 244 alin. (1) din Cod penal. În conformitate cu art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă: există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală.

În conformitate cu art. 332 alin. (1) Cod de procedură penală, în cazul în care pe parcursul judecării cauzei se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 275 pct. 5)-9), 285 alin. (1) pct. 1), 2), 4), 5), precum și în cazurile prevăzute în art. 53-60 din Codul penal, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.

Ținând cont de cele enunțate supra, instanța a stabilit cu certitudine și fără echivoc vinovăția Rotaru M. de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 244 alin.(1) Cod penal. Potrivit sancțiunii art. 244 alin. (1) Cod penal, persoana vinovată poate fi pedepsită cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate, deci, coroborând aceste prevederi cu stipulările art. 16 alin. (2) Cod penal - această infracțiune este clasificată drept una mai puțin gravă.

Potrivit art. 60 alin. (1) lit. b) Cod penal, persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave. În cazul dat Rotaru M. nu s-a sustras de la urmărirea penală, de la judecarea cauzei, nu a comis în interiorul acestui termen oricare fapte susceptibile de a fi calificate drept infracțiuni.

Mai mult, potrivit rechizitoriului inculpata Rotaru M. a comis fapta infracțională în luna august 2012, ulterior acțiunile au fost comise la 28.09.2012, astfel la moment 23 ianuarie 2019 fiind expirat termenul de 5 ani de atragere la răspundere penală pentru fapta dată, termenul a expirat la 28 septembrie 2017.

Din punct de vedere al rolului și efectelor pe care prescripția le are în câmpul dreptului penal, ea constituie o situație de fapt producătoare de consecințe juridice referitoare la raportul juridic de drept penal, pe de o parte, sub aspectul activ al acestuia, adică al dreptului de a aplica pedeapsa și de a impune executarea acesteia, iar, pe de altă parte, sub aspectul pasiv al acestui raport, adică al obligației de a suporta și executa pedeapsa aplicată. În speță nu sunt prezente careva temeieri de întrerupere sau suspendare a termenului de prescriptive.

Subsidiar, a fost indicat că natura juridică a prescripției răspunderii este cea cauză a stingerii răspunderii penale și deci, a acțiunii de tragerea la răspundere penală justificată de inutilitatea recurgerii la constrângerea juridică penală după trecerea unei anumite perioade de timp de la data săvârșirii faptei prevăzute de legea penală. Pe de altă parte este de necontestat că această cauză de înlăturare a răspunderii penale operează „*ope legis*” de plin drept.

Cu referire la solicitarea procurorului privind admiterea acțiunii civile și încasarea sumei de 209155,84 lei, instanța a reținut că aceasta urmează a fi admisă în principiu din următoarele considerente.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 1398 alin.(1) Cod civil cel care acționează față de altul în mod ilicit cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Conform art. 1416 alin. (3) Cod civil instanța de judecată stabilește cuantumul reparației prin echivalent bănesc în funcție de întinderea prejudiciului de la data pronunțării hotărârii. Mai mult, în conformitate cu prevederile alin. (4) al aceluiași articol, repararea prejudiciului prin echivalent bănesc se face prin încasarea unei sume globale în folosul persoanei vătămate sau prin stabilirea unei redevențe.

Din materialele cauzei se atestă că procurorul solicită încasarea sumei de 209155,84 lei, însă din declarațiile inculpatei Rotaru M. se stabilește că o parte din suma dată a fost achitată în rate la IFS pe raionul Criuleni, fapt confirmat și prin declarațiile martorului Motricală E., care în instanța de fond a declarat că, activând la IFS pe raionul Criuleni în calitate de inspector principal în secția administrarea contribuabililor, între Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Criuleni a fost încheiat contractul nr. 1 din 29 aprilie 2013 privind modificarea termenului de stingere prin eșalonare și graficul care avea 4 termeni: 30 mai 2013, 30 iunie 2013, 30 iulie 2013 și 30 august 2013. Primul termen a fost respectat. În baza ordinului de plată a fost achitată suma de 87 249 lei. Ulterior, la 05 iulie 2013 pentru neexecutare contractului a fost reziliat, despre care fapt a fost informată Rotaru M. Inculpata pe întreg procesul penal a pledat nevinovată și aceasta nu a administrat careva contraprobe ce ar justifica încasarea sumei prejudiciului material în cuantum de 209155,84 lei, instanța de apel conducându-se de prevederile art. 387 alin. (2) pct. 3 CPP, care stipulează că în cazuri excepționale când pentru a stabili exact suma

despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă, astfel conchide, acțiunea civilă înaintată privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune în sumă de 209155,84 lei urmează a fi admisă în principiu.

6. Nefiind de acord cu soluția adoptată de instanța de apel, procurorul a declarat recurs ordinar solicitând casarea parțială a acesteia, în latura civilă și remiterea cauzei la rejudecare, în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În opinia recurentului soluția instanței de apel, prin care solicitarea procurorului privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune în sumă de 209155,84 lei, a fost admisă în principiu, contravine normelor procesual-penale în vigoare.

Astfel, potrivit prevederilor art. 387 alin. (1) Cod de procedură penală: „*O dată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge.*”

Din speță se constată că, deși instanța de apel a reținut în sarcina inculpatei Rotaru M. că aceasta prin acțiunile sale a diminuat suma TVA cu 209155,84 lei, ce urma a fi achitată în bugetul de stat, totuși a considerat că acțiunea civilă urmează a fi admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului pretențiilor formulate să hotărască instanța civilă, prin aceasta instanța nu a acordat deplină eficiență prevederilor art. 387 Cod de procedură penală, operând distorsionat în cazul dat cu alin. (3) al aceleiași norme, devreme ce nu au fost indicate care sunt cazurile excepționale ce condiționează admiterea în principiu a acțiunii civile.

Totodată legislatorul a expus suficient de clar în art. 387 alin.(1) Cod de procedură penală, obligativitatea expunerii instanțelor de judecată în latura civilă, or aceasta activitate se realizează potrivit analizei juridice distincte, bazată pe criterii și exigențe care se suprapun cu cele privind răspunderea penală.

Prin urmare în situația când instanțele de judecată au constatat vinovăția inculpatei Rotaru M. de comiterea infracțiunii de evaziune fiscală, urmau să rețină în sarcina inculpatei și admiterea integrală a acțiunii civile, dat fiind că a fost exact stabilit cuantumul prejudiciului cauzat.

Prin admiterea în principiu a acțiunii civile, inculpata a beneficiat de un avantaj nemeritat ca această soluție să fie examinată ulterior în instanța civilă, deși evident că inculpata este responsabilă din punct de vedere civil, devreme ce rezultatul procesului penal a fost unul decisiv.

În drept, recurentul își întemeiază cererea pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

7. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat, fără citarea părților, în baza actelor din dosar, Colegiul Penal conchide asupra inadmisibilității acestuia, pentru următoarele considerente.

Pornind de la dispoziția art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, se relevă că instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat

împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, în camera de consiliu, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că recursul este vădit neîntemeiat. Soluția instanței prin care se dispune inadmisibilitatea cererii de recurs, din motiv că este vădit neîntemeiată, este precedată de efectuarea verificării temeiurilor de casare invocate de parte, în raport cu actele dosarului, drept urmare constatându-se că actul recurat este conform legii, fără a prezenta vreo lipsă de natură să-l afecteze și să genereze desființarea acestuia.

Din conținutul cererii de recurs, se constată că recurentul face trimitere la temeiul de casare stipulat de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, menționând că hotărârea atacată nu conține motivele pe care se întemeiază soluția, pledând pentru desființarea parțială a deciziei instanței de apel, în partea soluționării acțiunii civile, cu remiterea cauzei la judecare în aceasta parte.

În esență, erorile semnalate de procuror vizează doar soluția instanței de apel în latura civilă, recurentul fiind de părerea că instanța nu a acordat deplină eficiență prevederilor art. 387 Cod de procedură penală, operând distorsionat cu dispozițiile acestei norme, neindicând care sunt cazurile excepționale ce condiționează admiterea în principiu a acțiunii civile.

Verificând actele cauzei, raportate la alegațiile recurentului în partea ce ține de soluționarea acțiunii civile, Colegiul Penal reține că decizia instanței de apel în acest aspect este corectă, legală și întemeiată, iar criticele avansate de procuror sunt vădit nefondate. Pentru a statua asupra acestei soluții, s-au avut în vedere următoarele raționamente.

Acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere delictuală a persoanei responsabile potrivit legii civile, pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale. Prejudiciul solicitat de partea civilă prin intermediul acțiunii avansate în fața instanței împotriva inculpatului, trebuie să reprezinte o consecință directă a infracțiunii deduse judecății, atât în cazul pretinderii recuperării prejudiciului material, cât și celui moral.

La caz, instanța de apel a statuat că inculpata, prin acțiunile sale, a comis infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 244 alin. (1) Cod penal, însă datorită intervenirii termenului de prescripție de tragere la răspundere penală pentru cele săvârșite, s-a dispus încetarea procesului cu liberarea lui Rotaru M. de la răspunderea penală.

Totodată, instanța de apel a conchis că acțiunea civilă înaintată de procuror privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune de inculpată, în sumă de 209155,84 lei, urmează a fi admisă în principiu, pentru ca instanța civilă să se expună asupra cuantumului despăgubirilor materiale cuvenite. Pentru a pronunța această soluție instanța de apel s-a condus de prevederile legale pertinente și a ținut seama de cele reglementate în art. 387 alin. (1) din Codul de procedură penală - odată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge.

De asemenea, corect instanța de apel a considerat că acestei cauze îi sunt incidente

prevederile art. 387 alin. (3) din Codul de procedură penală, potrivit cărora, în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

În partea descriptivă a deciziei instanța de apel a explicat următoarele:

„Din materialele cauzei se atestă că procurorul solicită încasarea sumei de 209155,84 lei, însă din declarațiile inculpatei Rotaru M. se stabilește că o parte din suma dată a fost achitată în rate la IFS pe raionul Criuleni, fapt confirmat și prin declarațiile martorului Motricală E., care în instanța de fond a declarat că, activând la IFS pe raionul Criuleni în calitate de inspector principal în secția administrarea contribuabililor, între Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Criuleni a fost încheiat contractul nr. 1 din 29 aprilie 2013 privind modificarea termenului de stingere prin eşalonare și graficul care avea 4 termeni: 30 mai 2013, 30 iunie 2013, 30 iulie 2013 și 30 august 2013. Primul termen a fost respectat. În baza ordinului de plată a fost achitată suma de 87 249 lei. Ulterior, la 05 iulie 2013 pentru neexecutare contractului a fost reziliat, despre care fapt a fost informată Rotaru M. Inculpata pe întreg procesul penal a pledat nevinovată și aceasta nu a administrat careva contraprobe ce ar justifica încasarea sumei prejudiciului material în cuantum de 209155,84 lei, instanța de apel conducându-se de prevederile art. 387 alin. (2) pct. 3 CPP, care stipulează că în cazuri excepționale când pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă, astfel conchide, acțiunea civilă înaintată privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune în sumă de 209155,84 lei urmează a fi admisă în principiu.”

Colegiul Penal se raliază la statuările instanței de apel de mai sus reiterând că, potrivit art. 220 Cod procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile prezentului cod. Normele procedurii civile și normele procesului de mediere a litigiilor civile se aplică dacă ele nu contravin principiilor procesului penal și dacă normele procesului penal nu prevăd asemenea reglementări. În conformitate cu prevederile art. 1398 alin.(1) Cod civil cel care acționează față de altul în mod ilicit cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

În procesul penal acțiunea civilă este o modalitate de reparare a prejudiciului cauzat prin infracțiune, iar pentru exercitarea acesteia este necesar întrunirea cumulativă a anumitor condiții. În primul rând, este important de a constata dacă infracțiunea a provocat un prejudiciu, care poate fi material, moral sau fizic. După care, se va stabili legătura de cauzalitate între infracțiunea săvârșită și prejudiciul reclamat. În final, pentru a se putea pretinde repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, se cere ca acesta să fie cert. Caracterul cert al prejudiciului înseamnă că acesta este un prejudiciu sigur, s-a produs în realitate și poate fi evaluat.

În general, se consideră că prejudiciul solicitat de partea civilă prin intermediul acțiunii avansate în fața instanței împotriva inculpatului, trebuie să reprezinte o

consecință directă a infracțiunii deduse judecării, mai cu seamă în cazul pretinderii recuperării prejudiciului material.

Față de cele ce preced, instanța de recurs reiterează că angajarea răspunderii civile delictuale pentru prejudiciile cauzate prin fapta proprie presupune existența cumulată a celor patru condiții sau elemente constitutive, respectiv: prejudiciul, fapta ilicită, raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, vinovăția autorului faptei ilicite și prejudiciabile.

Răspunderea civilă delictuală sau reparatorie are ca primă finalitate repararea prejudiciului cauzat, iar prejudiciul reprezintă condiția dar și măsura răspunderii reparatorii, întrucât aceasta se angajează numai în limita prejudiciului injust cauzat.

De fiecare dată când, din materialele dosarului rezultă că persistă careva dubii privitor la aprecierea cu certitudine a cuantumului prejudiciului material solicitat, sau când pentru evaluarea precisă a acestuia, părțile urmează să prezinte probe suplimentare, ceea ce în consecință ar tergiversa examinarea cauzei penale, instanța este în drept să se ghideze de prevederile art. 387 alin. (3) din Codul de procedură penală și să lase soluționarea acțiunii civile pentru ca asupra acesteia să se expună instanța competentă de drept civil.

În opinia Colegiului Penal, Curtea de Apel a ținut seama de prevederile legale pertinente și corect a statuat asupra faptului că instanța în ordinea procedurii civile urmează să soluționeze care este cuantumul prejudiciului cauzat prin acțiunile inculpatei Rotaru M. în urma comiterii de către aceasta a infracțiunii de evaziune fiscală, deducând din suma totală solicitată de procuror – 209155,84 lei, partea achitată de inculpată în rate către Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Criuleni.

Din aceste considerente, soluția instanței de apel se menține integral de către instanța de recurs.

Despre faptul că hotărârea instanței de apel nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, Colegiul reiterează unele statuări ale Curții Europene referitoare la exigențele de motivare a unei hotărâri judecătorești, apreciate în coroborare cu echitatea procesului în general, și anume că Curtea a evidențiat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, *inter alia*, de a plasa „tribunalul” sub o obligație de a proceda la o examinare corespunzătoare a pledoariilor, argumentelor și probelor din dosar, care urmează a fi luate în considerație într-un mod adecvat. Totuși, deși art. 6 § 1 obligă instanțele de a prezenta motive în susținerea hotărârilor sale, norma nu poate fi înțeleasă întru a obliga să fie adus un răspuns detaliat pentru fiecare argument (*a se vedea Van de Hurk v. the Netherlands, 19 April 1994, §§ 59 și 61, Series A no. 288, și Burg and Others v. France (dec.), ECHR 2003-II*). Extinderea obligației de a motiva poate depinde în special de natura deciziei și urmează a fi apreciată în lumina circumstanțelor fiecărei spețe în parte (*a se vedea Ruiz Torija v. Spain and Hiro Balani v. Spain, hotărâri din 9 decembrie 1994, § 29 și § 27, respectiv, Series A nos. 303-A și 303-B, respectiv, și Helle vs. Finland, 19 decembrie 1997, Reports 1997-VIII, § 55*).

Tot în opinia Curții, în cazul în care instanța supremă refuză să admită o cauză din motivul că nu sunt întrunite temeiurile legale pentru această cauză, o motivare foarte

succintă poate satisface cerințele art. 6 din Convenție. (*a se vedea în acest sens cauza Bachowski v. Polonia din 02.11.2010*).

Din partea descriptivă a deciziei instanței de apel, se constată că instanța a dezbătut prin mai multe argumente criticele părții acuzării ce vizau soluționarea acțiunii civile, de aceea instanța de recurs se va limita de a formula răspunsuri detaliate cu privire la criticele ce țin de pretinsa încălcare a pct. 6) din alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală, întrucât în conținutul hotărârii contestate a instanței de apel se regăsesc deja răspunsuri argumentate vizavi de chestiunile ridicate de procuror în recursul declarat.

8. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul Penal

d e c i d e :

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de procurorul în procuratura de circumscripția Chișinău, Devder Djulieta, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2019, în cauza penală privind-o pe Rotaru Maria XXXXX, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 19 iunie 2019.

Președinte

Diaconu Iurie

Judecător

Catan Liliana

Judecător

Guzun Ion